וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאל כָּל אָדָם, (יח) **דְּבָתַר יָמִין וּשְׂמֹאל דְּעָלְמָא אָזְלִינַן, וְלֹא בָּתַר יָמִין וּשְׂמֹאל דִּידֵהּ.** הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאָזְלִינַן בָּתַר יָמִין דִּידֵהּ, וְיֵשׁ לִטֹּל הַלּוּלָב בְּיָמִין דִּידֵהּ וְהָאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאל דִּידֵהּ (הרא״ש (פ״ג סי׳ כה) ורבינו ירוחם (נתיב ח ח״ד) ומהר״י ווייל (סי׳ קנא)), (ט) וְכֵן נָהֲגוּ, וְכֵן עִקָּר. (יט) וְאִם (י) [י] הִפֵּךְ, יָצָא (מהרי״ל (הל׳ לולב) ומנהגים) (כ) וְשׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו נוֹטֵל הַלּוּלָב בְּיָמִין, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאל, כְּכָל אָדָם (כל בו (סי׳ עב)): **ד** [י] **אָדָם** (כא) **שֶׁאֵין לוֹ יָד, נוֹטֵל לוּלָב** (יא) [יא] (כב) **בִּזְרוֹעוֹ,** (כג) **וְכֵן הָאֶתְרוֹג:** **ה** [כ] **יְבָרֵךְ עַל נְטִילַת לוּלָב, וְשֶׁהֶחֱיָנוּ,** (כד) **קֹדֶם שֶׁיִּטֹּל** (יב) **הָאֶתְרוֹג, כְּדֵי שֶׁיְּבָרֵךְ עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתוֹ,** (כה) [ל] **אוֹ יַהֲפֹךְ הָאֶתְרוֹג** (יג) (כו) **עַד שֶׁיְּבָרֵךְ.** הַגָּה: (כז) וִיבָרֵךְ (יד) מְעֻמָּד (מהרי״ל (מנהגים) וכל בו (שם)), וְלֹא יְבָרֵךְ רַק פַּעַם אַחַת בְּיוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹטְלוֹ

י רוֹקֵחַ (סי׳ רכ).
כ טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ז׳.
ל שָׁם בְּשֵׁם רִ״י תּוֹסָפוֹת ל״ט (ע״א ד״ה עובר).

בְּאֵר הֵיטֵב

הַלּוּלָב בְּיָמִין, וּכְשֶׁמַּנִּיחוֹ אוֹ נוֹתְנוֹ לְאַחֵר נוֹתֵן הַלּוּלָב תְּחִלָּה כְּמוֹ בִּתְפִלִּין, וּבִקְהִלּוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים לִמְכֹּר הַמָּקוֹם אֵצֶל הַחַזָּן צָרִיךְ לְהַנִּיחַ הַלּוּלָב וְאַחַר כָּךְ הָאֶתְרוֹג עַל אֵיזֶה מָקוֹם. וּמֵאוֹתוֹ מָקוֹם יִקָּחֶנּוּ הָעוֹמֵד אֶצְלוֹ הָאֶתְרוֹג וְאַחַר כָּךְ הַלּוּלָב, עַיֵּן שְׁלָ״ה (שם אות יב), וְאִם לוֹקֵחַ מֵחֲבֵרוֹ יִקַּח הַלּוּלָב בִּשְׂמֹאל וְאַחַר כָּךְ הָאֶתְרוֹג גַּם כֵּן בִּשְׂמֹאל וְאַחַר כָּךְ יִקַּח הַלּוּלָב בְּיָמִין. וְיִקַּח הַלּוּלָב הַשִּׁדְרָה כְּלַפֵּי פָּנָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָעִיף קָטָן ד׳ בְּשֵׁם הָאֲרִ״י זַ״ל וְכֵן כָּתַב הַשְּׁלָ״ה (שם אות יד) וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): **(ט) וְכֵן נָהֲגוּ.** וְכֵן הוּא הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים וְעַיֵּן טַ״ז (סק״ג) וּבִתְשׁוּבַת חוּט הַשָּׁנִי סִימָן כ״ח: **(י) הִפֵּךְ.** פֵּרוּשׁ שֶׁאִם הִפֵּךְ הָאִטֵּר וְנָטַל הָאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאל כָּל אָדָם יָצָא. וְכָתַב הַטַּ״ז (סק״ד) לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֲפִלּוּ כָּל אָדָם שֶׁהִפֵּךְ וְנָתַן הָאֶתְרוֹג בִּימִינוֹ וְהָאֲגֻדָּה שֶׁל לוּלָב בִּשְׂמֹאלוֹ יָצָא בְּדִיעֲבַד עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת חוּט הַשָּׁנִי סִימָן כ״ח וּבִתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קמ״ט. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) כָּתַב דְּאִם נָטַל הַלּוּלָב בִּשְׂמֹאל וְהָאֶתְרוֹג בְּיָמִין שֶׁיַּחֲזֹר וְיִטֹּל פַּעַם אַחֶרֶת בְּלֹא בְּרָכָה עַיֵּן שָׁם: **ד** (יא) **בִּזְרוֹעוֹ.** עַיֵּן בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קמ״ט וּבְחַוֹּת יָאִיר סִימָן קס״ז וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח״א) סִימָן ע״ז וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י׳: **ה** (יב) **הָאֶתְרוֹג.** וּלְאַחַר שֶׁנָּטַל הַלּוּלָב וְלֹא קֹדֶם לָכֵן, עַיֵּן סִימָן כ״ה סָעִיף ח׳. וְאִם שָׁכַח לְבָרֵךְ קֹדֶם לְקִיחָה מְבָרֵךְ עֲדַיִן. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא), וְעַיֵּן סִימָן תרמ״ד סָעִיף א׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (סק״ב): **(יג) עַד שֶׁיְּבָרֵךְ.** וְאִם לֹא נִתְכַּוֵּן לָצֵאת עַד שֶׁיְּבָרֵךְ מֻתָּר, שִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (כ. מדה״ר אות ד). וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה דְּהָא יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִצְוֹת אֵינָן צְרִיכוֹת כַּוָּנָה. וּמִיהוּ נִרְאֶה לִי שֶׁיִּקַּח מֵחֲבֵרוֹ הַלּוּלָב בִּשְׂמֹאל תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ יִטֹּל הָאֶתְרוֹג גַּם כֵּן בִּשְׂמֹאלוֹ וְאַחַר כָּךְ יִקַּח הַלּוּלָב בְּיָמִין וְנִמְצָא יוֹצֵא יְדֵי שְׁנֵיהֶם. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) וְעַיֵּן שְׁלָ״ה (שם): **(יד) מְעֻמָּד.** וּנְטִילָתוֹ תִּהְיֶה גַּם כֵּן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לוֹמַר דְּהָכִי עָדִיף, וְהָכִי רָהֲטִי דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת (לט. ד״ה עובר) וְהָרֹא״ש (פ״ג סי׳ לג) וְהַטּוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וכשיטול) עַיֵּן שָׁם. וְכֵן כָּתַב בְּדָגוּל מֵרְבָבָה שֶׁהָעִקָּר הוּא שֶׁיִּקַּח הַלּוּלָב תְּחִלָּה. וְאָמְנָם גַּם עַל מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) כְּשֶׁיְּסַלֵּק יְסַלֵּק הַלּוּלָב תְּחִלָּה הוּא חוֹלֵק דְּהָא בִּמְנָחוֹת (לו.) אַהָא דְּחוֹלֵץ שֶׁל רֹאשׁ תְּחִלָּה פָּרִיךְ מְנָא לָן כו׳ עַיֵּן שָׁם, וְדִבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם הֵם מֵהַמַּטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תתקכט) שֶׁכֵּן כָּתַב בְּשֵׁם אִבֵּן שׁוּעֵיב וְנָתַן הַטַּעַם לְפִי שֶׁהִקְדִּים הַכָּתוּב ׳פְּרִי עֵץ הָדָר׳ (ויקרא כג מ) וְגַבֵּי תְּפִלִּין אָמְרִינַן כָּל זְמַן שֶׁבֵּין עֵינֶיךָ יִהְיוּ שְׁתַּיִם וְכֵן כָּל זְמַן שֶׁהַלּוּלָב בְּיָמִין יְהוּ שְׁתַּיִם בִּקְדֻשָּׁתָן עַיֵּן שָׁם: **ג [י] הִפֵּךְ.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְכָתַב בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג׳ סִימָן מ״ו מִי שֶׁהוּא אִטֵּר יָד שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הַמְּלָאכוֹת בִּשְׂמֹאל רַק שֶׁכּוֹתֵב בְּיָמִין נִרְאֶה שֶׁיִּקַּח הַלּוּלָב בִּשְׂמֹאלוֹ שֶׁהִיא אֶצְלוֹ יָמִין אַף שֶׁכּוֹתֵב בִּימִין כָּל אָדָם אֵין זֶה אֶלָּא לְעִנְיַן תְּפִלִּין אִיכָּא דֵּעוֹת מִשּׁוּם דִּכְתִיב (דברים ו ח־ט) ׳וּקְשַׁרְתָּם׳ ׳וּכְתַבְתָּם׳ דְּמַשְׁמַע שֶׁהַקְּשִׁירָה תָּלוּי בַּכְּתִיבָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר דְּבָרִים הָוֵי יַד יָמִין אוֹתוֹ יָד שֶׁלּוֹ שֶׁעוֹשֶׂה בָּהּ כָּל הַמְּלָאכוֹת וּמַה לָּנוּ בִּכְתִיבָתוֹ עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּאִם לְעִנְיַן שְׁאָר הַמְּלָאכוֹת הוּא שׁוֹלֵט בִּשְׁנֵיהֶם אַף שֶׁנָּקֵל לוֹ לַעֲשׂוֹת בִּשְׂמֹאל יוֹתֵר וְכוֹתֵב בְּיָמִין שֶׁל כָּל אָדָם יִקַּח הַלּוּלָב בְּיָמִין שֶׁכּוֹתֵב בָּהּ כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּלָאכוֹת בְּיָד זוֹ. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת חוּט הַשָּׁנִי סִימָן (קכ״ח) [כ״ח] שֶׁכָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרַמָּ״א נָפִיק מִבַּעַל הָעִטּוּר (ח״ב נט ע״ב), וּבְדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) מְבִיאוֹ מֵהַכֹּל בּוֹ (סי׳ עב) וְקָאֵי אַף לְאָדָם דְּעָלְמָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) עַיֵּן שָׁם: **ד [יא] בִּזְרוֹעוֹ.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ה) בְּשֵׁם מַהֲרִ״י מוֹלְכוֹ שֶׁאִם אֵין לוֹ יָמִין יִטֹּל שְׁנֵיהֶם בִּשְׂמֹאל וְאִם אֵין לוֹ שְׂמֹאל יִטְּלֵם בְּיָמִין דְּהָא עֲדִיפָא מִלִּטֹּל זֶה אַחַר זֶה עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹד שֶׁאִם אֵין לוֹ יָדַיִם וּזְרוֹעוֹת יִטֹּל בְּשִׁנָּיו כֵּיוָן דְּלָא כְּתִיב יָד כְּמוֹ דְּקַיְמָא לָן (אהע״ז סי׳ קסט סל״א) לְעִנְיַן חֲלִיצָה בְּגִדֶּמֶת, וְצָרִיךְ עִיּוּן לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אִם מִקְּרֵי לְקִיחָה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְקִיחָה בְּכָךְ כְּלָל וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח״א) סִימָן ע״ז שֶׁאֵין הַגִּדֵּם יָכוֹל לִטֹּל בְּשִׁנָּיו וְעַיֵּן בַּתְּשׁוּבוֹת דְּמַיְתֵי הַבַּאֵר הֵיטֵב, וְנִרְאֶה שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה, וּפָשׁוּט דְּלָאו דַּוְקָא אֵין לוֹ יָד אוֹ יָדַיִם אֶלָּא אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ אֶלָּא שֶׁיָּדָיו אֲסוּרוֹת בְּעִנְיָן שֶׁאֵין יָכוֹל לִטֹּל בָּהֶם דָּבָר מֵאֵיזֶה מִקְרֶה וְסִבָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן דִּינָא הָכִי, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה סָעִיף קָטָן י״ג מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַכֹּל בּוֹ (שם) שֶׁכָּתַב דְּגִדֵּם יִקַּח בִּזְרוֹעוֹתָיו דֻּמְיָא דְּגִדֶּמֶת בַּחֲלִיצָה, מַשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דְּבַשִּׁנַּיִם לֹא. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲפִלּוּ יָד שְׂמֹאל יִקַּח הַלּוּלָב בְּיָדוֹ וְהָאֶתְרוֹג בִּזְרוֹעוֹ עַיֵּן שָׁם וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאִין דִּבְרֵי מַהֲרִ״י

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ג (יח) **דְּבָתַר יָמִין וּשְׂמֹאל דְּעָלְמָא וְכוּ׳.** דְּדַוְקָא (כא) תְּפִלִּין שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא, אִטֵּר אָזִיל בָּתַר יָמִין דִּידֵהּ, אֲבָל לוּלָב דִּנְטִילָתוֹ בְּיָמִין הוּא דְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם חֲשִׁיבוּתָא בְּעָלְמָא דְּיֵשׁ בָּהּ תְּלָתָא מִצְוֹת, אִטֵּר הוּא כְּכָל אָדָם. וְטַעַם הַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּסָבַר דְּאָזְלִינַן בָּתַר דִּידֵהּ כְּמוֹ בִּתְפִלִּין: **(יט) וְאִם הִפֵּךְ יָצָא.** הַיְנוּ בֵּין אִטֵּר, (כב) וּבֵין מִי שֶׁאֵינוֹ אִטֵּר, אִם הִפֵּךְ וְנָטַל לוּלָב בִּשְׂמֹאלוֹ וְאֶתְרוֹג בִּימִינוֹ יָצָא, וְיֵשׁ מַחְמִירִין בָּזֶה, (כג) וְעַל כֵּן טוֹב לַחֲזֹר וְלִטְּלוֹ בְּלֹא בְּרָכָה: **(כ) וְשׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הַמְּלָאכוֹת בִּשְׁנֵיהֶם שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, (כד) אֲבָל אִם נָקֵל לוֹ לַעֲשׂוֹת בִּשְׂמֹאל, אַף שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת אוֹתָם גַּם בְּיָמִין זֶה לֹא מִקְּרֵי שׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו: **ד** (כא) **שֶׁאֵין לוֹ יָד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאֵין לוֹ יָדַיִם (כה) כְּלָל, נוֹטֵל הַלּוּלָב בִּזְרוֹעוֹ שֶׁל יָמִין, וְכֵן הָאֶתְרוֹג בִּזְרוֹעַ שְׂמֹאל, דְּמִי כְּתִיב וּלְקַחְתֶּם בַּיָּד: **(כב) בִּזְרוֹעוֹ.** הַיְנוּ בֵּית הַשֶּׁחִי, וְאִם יֵשׁ קָנֶה נוֹטֵל בְּמַרְפְּקוֹ, דְּזֶה נַמִי לְקִיחָה מִקְּרֵי. אֲבָל אֵין לוֹ זְרוֹעַ כְּלָל אֵין לִטֹּל בַּפֶּה, דְּזֶה לָאו לְקִיחָה הִיא כְּלָל [פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״י)], וּבְבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יח) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם: **(כג) וְכֵן הָאֶתְרוֹג.** וְאִם יֵשׁ לוֹ יָד אֶחָד (כו) יִטֹּל הַלּוּלָב בְּאוֹתוֹ יָד, אֲפִלּוּ הִיא שְׂמֹאל נֶחְשֶׁבֶת אֶצְלוֹ יָמִין, וְהָאֶתְרוֹג בִּזְרוֹעַ שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִטֹּל הָאֶתְרוֹג בִּזְרוֹעַ, יִטֹּל שְׁנֵיהֶם בְּיָדוֹ בָּזֶה אַחַר זֶה וְיוֹצֵא בָּזֶה כְּדִלְקַמָּן סָעִיף י״ב: **ה** (כד) **קֹדֶם שֶׁיִּטֹּל הָאֶתְרוֹג.** מִטַּעַם דְּאֵין לְבָרֵךְ (כז) קֹדֶם שֶׁיִּטְּלֶנּוּ לְהַלּוּלָב, דְּלֹא מִסְתַּבֵּר לְבָרֵךְ בְּעוֹד שֶׁהַלּוּלָב מֻנָּח בִּכְלִי, וְכֵן אֵין לְבָרֵךְ אַחַר שֶׁנָּטַל כָּל הָאַרְבָּעָה מִינִים, דְּבָעִינַן עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן, הִלְכָּךְ מְבָרֵךְ קֹדֶם שֶׁיִּטֹּל הָאֶתְרוֹג דְּזֶהוּ עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן שֶׁמְּעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, (כח) דְּהַיְנוּ שֶׁאִם חָסֵר לוֹ אֵיזֶה מִן הַמִּינִין לְכֻלֵּי עָלְמָא לֹא יָצָא, הִלְכָּךְ מִקְּרֵי עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן: **(כה) אוֹ יַהֲפֹךְ הָאֶתְרוֹג.** הָעֹקֶץ לְמַעְלָה, דְּאֵינוֹ יוֹצֵא בָּזֶה דְּבָעִינַן דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ב׳, וּלְאַחַר הַבְּרָכָה יַהֲפֹךְ הָעֹקֶץ לְמַטָּה כְּדֶרֶךְ גְּדִילָתָן וְיוֹצֵא בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וכשיטול) דְּיֵשׁ עוֹד עֵצָה שֶׁיִּהְיֶה קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן, דְּהַיְנוּ (כט) שֶׁיְּכַוֵּן שֶׁלֹּא לָצֵאת בְּהַמִּצְוָה עַד (שֶׁיִּטֹּל כֻּלָּם בְּיָדוֹ) [אַחַר הַבְּרָכָה], וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁכָּתַב דְּזֶה הָעֵצָה (ל) הִיא הַיּוֹתֵר מֻבְחֶרֶת שֶׁבְּכֻלָּן: **(כו) עַד שֶׁיְּבָרֵךְ.** וְאִם שָׁכַח לְבָרֵךְ קֹדֶם לְקִיחָה (לא) מְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ, (לב) דְּהָא גַּם הַנִּעְנוּעַ הוּא מִן הַמִּצְוָה: **(כז) וִיבָרֵךְ מְעֻמָּד.** וּנְטִילָתוֹ (לג) תִּהְיֶה גַּם כֵּן מְעֻמָּד, וּבְדִיעֲבַד אִם עָשָׂה הַבְּרָכָה וְגַם הַמִּצְוָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (כא) פּוֹסְקִים: **(כב)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמָּ״א וְכֵן מַשְׁמַע בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב): **(כג)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְכָתַבְתִּי בִּלְשׁוֹן טוֹב כִּי הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם) כָּתַב דְּדַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּאִם הֶחְלִיף יָצָא וְדֵעָה הַמַּחְמֶרֶת דַּעַת יְחִידָאָה הִיא עַיֵּן שָׁם: **(כד)** כֵּן מַשְׁמַע מִשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״י): **ד** (כה) אַחֲרוֹנִים: **(כו)** אַחֲרוֹנִים: **ה** (כז) תּוֹסָפוֹת (לט. ד״ה עובר) וְהָרֹא״ש (פ״ג סי׳ לג): **(כח)** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף שֶׁאִם כֻּלָּן לְפָנָיו יָכוֹל לִטְּלָן בָּזֶה אַחַר זֶה מִכָּל מָקוֹם כָּל כַּמָּה שֶׁאֵינוֹ נוֹטֵל הָאֶתְרוֹג לֹא קִיֵּם הַמִּצְוָה כְּלָל דְּמִצְוָה אַחַת הֵן לְפִיכָךְ מִקְּרֵי עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן: **(כט)** דְּאַף לְמַאן דְּאָמַר מִצְוֹת אֵינָן צְרִיכוֹת כַּוָּנָה מִכָּל מָקוֹם אִם כִּוֵּן שֶׁלֹּא לָצֵאת אֵינוֹ יוֹצֵא [הַגְּרָ״א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: **(ל) אָמְנָם בְּעִקַּר הָעִנְיָן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א שֶׁאֵין אָנוּ צְרִיכִין כְּלָל לְחַפֵּשׂ עֵצָה בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן עַיֵּן שָׁם:** **(לא)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): **(לב) פְּרִי מְגָדִים. וְהִנֵּה לִדְבָרָיו אִם כְּבָר נִעְנַע גַּם כֵּן אַף שֶׁאוֹחֵז עֲדַיִן בְּיָדוֹ שׁוּב אֵין יָכוֹל לְבָרֵךְ,** וְאַף דְּקַיְמָא לָן בְּסִימָן קס״ז (ס״ח) לְעִנְיַן הַמּוֹצִיא דְּאַף אִם שָׁכַח לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא קֹדֶם אֲכִילָתוֹ מְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ, הַיְנוּ דַּוְקָא קֹדֶם שֶׁגָּמַר אֲכִילָתוֹ כַּמְבֹאָר שָׁם, **אָמְנָם לְפִי דַּעַת הַגְּרָ״א הַנַּ״ל מְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף** (ד״ה וכשיטול וד״ה והר״ן): **(לג)** עַיֵּן בְּשִׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ שסו) כַּמָּה טְעָמִים לָזֶה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(כח) כַּמָּה פְּעָמִים (מהר״י ווייל): ו [מ]לֹא יְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בִּשְׁעַת עֲשִׂיַּת לוּלָב, (כט) אֶלָּא בִּשְׁעַת נְטִילָתוֹ: ז [נ]אִם עָשָׂה (טו) [טו] (ל) בֵּית יָד וְנָתַן בּוֹ הַלּוּלָב וּנְטָלוֹ, שַׁפִּיר דָּמֵי, דִּלְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר שְׁמָהּ לְקִיחָה, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא דֶּרֶךְ כָּבוֹד. [ס]אֲבָל אִם אֵינוֹ דֶּרֶךְ כָּבוֹד, כְּגוֹן שֶׁנָּתַן הַלּוּלָב (לא) בִּכְלִי וּנְטָלוֹ לֹא יָצָא. [ע]וְאִם כָּרַךְ (לב) עָלָיו סוּדָר וּנְטָלוֹ, (לג) [פ]אוֹ שֶׁכָּרַךְ [סוּדָר] עַל יָדוֹ וּנְטָלוֹ, יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יָצָא. הַגָּה: (לד) וְנָהֲגוּ לְהַחְמִיר (לה) לְהָסִיר (טז) הַתְּפִלִּין (מהרי״ל (מנהגיס)) וְטַבָּעוֹת מִיָּדָם, (לו) אֲבָל מִדִּינָא אֵין לָחֹשׁ הוֹאִיל וְאֵין כָּל הַיָּד מְכֻסָּה בָּהֶן (אגודה פרק מקום שנהגו (פסחים סי׳ נה)): ח [צ]יְנַעְנֵעַ (לז) בְּשָׁעָה (יז) [יז] שֶׁמְּבָרֵךְ. (לח) [ק]וְכֵן יְנַעְנֵעַ בְּהוֹדוּ לַה׳, (לט) פַּעַם אַחַת (מ) (וּמְנַעְנְעִים בְּכָל הוֹדוּ שֶׁיֹּאמְרוּ) (טור והרא״ש (פ״ג סי׳ כו)), וּבְהוֹדוּ לַה׳ שֶׁבַּסּוֹף שֶׁכּוֹפְלִים אוֹתוֹ שְׁלִיחַ צִבּוּר וְהַצִּבּוּר, מְנַעְנְעִין שְׁתֵּי פְּעָמִים. וְכֵן [ר]בְּאָנָּא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָא מְנַעְנֵעַ

מ הָרֹא״שׁ (פ״ד סי׳ ב) מִבְּרַיְתָא מ״ו (ע״א) מֵהָא דְּרַב כַּהֲנָא שָׁם לְעִנְיַן סֻכָּה. נ שָׁם ל״ז (ע״א) וּכְרָבָא שָׁם. ס מֵימְרָא דְּרָבָא שָׁם מ״ב (ע״א). ע תּוֹסָפוֹת יוֹמָא נ״ח (ע״א ד״ה מין) וּפְסָחִים נ״ז (ע״א ד״ה דכריך) וּכְתָבוֹ הַמָּרְדְּכַי בְּפֶרֶק ג׳ דְּסֻכָּה (סי׳ תשנ) וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ח ח״ד). פ רַ״ן שָׁם (יח. ד״ה לא). צ תּוֹסָפוֹת (לז: ד״ה בהודו) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ כו) מִדִּין הַקָּטָן מִשְׁנָה מ״ב (ע״א) וּמִבְּרַיְתָא (ברכות ל.). ק (בְּרָכוֹת ל׳) [סֻכָּה לז] (ע״ב). ר מִשְׁנָה סֻכָּה ל״ז (שם) וּכְבֵית הִלֵּל.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מוֹלְכוֹ שֶׁיִּטֹּל שְׁנֵיהֶם בְּיָדוֹ אַחַת וְאָמְנָם אֶפְשָׁר לְקַיֵּם שְׁנֵיהֶם לִטֹּל בִּזְרוֹעַ וְאַחַר כָּךְ בְּיָדוֹ אַחַת אוֹ לְהֶפֶךְ: ז [טו] בֵּית יָד. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת פְּנֵי אַרְיֵה סִימָן י״א בְּאִם אָחַז הָאֶתְרוֹג בְּעֻקְצוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה וּנְטִילָה וּבְגוּף הָאֶתְרוֹג לֹא נָגַע כְּלָל יָצָא דְּלֹא גָּרַע מִכָּרַךְ סוּדָר כו׳ וּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּהָעֹקֶץ בְּגוּף הָאֶתְרוֹג הוּא כו׳ אֶלָּא דִּלְכַתְּחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן שֶׁמָּא יִנָּתֵק הָעֹקֶץ קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא בּוֹ גַּם אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת הַנִּעְנוּעִים כַּדִּין עַיֵּן שָׁם: ח [יז] שֶׁמְּבָרֵךְ. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְכָתַב בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן ל״ד בְּמִי שֶׁבִּשְׁעַת הַלֵּל הֵבִיאוּ לוֹ אֶתְרוֹג כָּשֵׁר עַל פִּי הַדִּין לָצֵאת בּוֹ וְהוּא רוֹצֶה לְהַמְתִּין שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם שֶׁיָּבִיאוּ לוֹ אֶתְרוֹג מְהֻדָּר וְיוֹתֵר נָאֶה, וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דִּזְרִיזִין מַקְדִּימִין כו׳ וְכֵן כָּתַב בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן כ״ה (סק״ב) מִיבָמוֹת דַּף ל״ט (ע״א) שִׁהוּי מִצְוָה לֹא מַשְׁהִינַן וְכֵן הוּא בַּיַּלְקוּט (שמעוני רמז תעד), וְעַיֵּן בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן ל״ה וּלְעֵיל סִימָן (תק״ו) [תכ״ו] (ס״ב) לְעִנְיַן קִדּוּשׁ לְבָנָה וּבִתְשׁוּבוֹת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קמ״ב. וְכָתַב (שבות יעקב שם) דְּהָא דְּאָמְרִינַן בִּיבָמוֹת (מז:) קִבֵּל עָלָיו מָלִין אוֹתוֹ מִיָּד לָאו דַּוְקָא אֶלָּא כָּל שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ הַיּוֹם נִקְרָא מִיָּד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ״שׁ וְהָרַע״ב פֶּרֶק ט׳ דִּטְהָרוֹת (מ״ד) (וְעַיֵּן בחו״מ סִימָן ק״צ (סט״ז) וּבִתְשׁוּבַת צֶמַח צֶדֶק סִימָן ק״ך כָּתַב הַנִּשְׁבָּע לְשַׁלֵּם מִיָּד זְמַנּוֹ כָּל הַיּוֹם כו׳), וְיוֹתֵר מֵאוֹתוֹ יוֹם הָוֵי שִׁהוּי

בַּאֵר הֵיטֵב

מְעֻמָּד. שִׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ שסו): ז (טו) בֵּית יָד. וּכְגוֹן שֶׁכָּל הַלּוּלָב חוּץ מִיָּדוֹ וַאֲחָזוֹ בְּבֵית יָד: (טז) הַתְּפִלִּין. מִשֵּׁם מַהֲרַ״ן לַחֲלֹץ תְּפִלִּין קֹדֶם נְטִילַת לוּלָב, מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז): ח (יז) שֶׁמְּבָרֵךְ. אֲפִלּוּ נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלֵּל מְנַעְנֵעַ לְכָל הָרוּחוֹת וְאַף עַל פִּי שֶׁיַּחֲזֹר וְיִטְּלֶנּוּ בִּשְׁעַת הַלֵּל. רַב לֵוִי בֶּן חָבִיב (סי׳ עט) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט). יְחַלֵּק הַנִּעְנוּעִים בְּהוֹדוּ לַה׳ כִּי טוֹב קְצָת, וּקְצָת בְּכִי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ, וְכֵן בְּאָנָּא. מַעְגְּלֵי צֶדֶק. וְלֹא יְנַעְנֵעַ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר הַשֵּׁם. כֹּל בּוֹ (סי׳ עב) הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת (פ״ז אות ע) דַּרְכֵי משֶׁה (אות ו). וְאִם כֵּן בְּהוֹדוּ יַעֲשֶׂה בְּכָל תֵּבָה נִעְנוּעַ אֶחָד וּבְאָנָּא בְּכָל תֵּבָה שְׁנֵי נִעְנוּעִים. וּבְכָל הַנִּעְנוּעִים יָבִיא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מְיֻשָּׁב (לד) יָצָא: (כח) כַּמָּה פְּעָמִים. לְהִדּוּר מִצְוָה כְּמִנְהַג אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (דַּף מ״א עַמּוּד ב׳): ו (כט) אֶלָּא בִּשְׁעַת נְטִילָתוֹ. אַף עַל גַּב (לה) דְּמִן הַדִּין הָיָה רָאוּי לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ תֵּכֶף בִּשְׁעַת עֲשִׂיַּת הַלּוּלָב (דְּהַיְנוּ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹגְדוֹ), מִכָּל מָקוֹם אֲנַן נָהֲגִינַן לְהַנִּיחַ הַבְּרָכָה (לו) לְכַתְּחִלָּה עַד שְׁעַת נְטִילָה. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קמח סעי׳ י) שֶׁכָּתַב דְּאִם לֹא בֵּרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן יוּכַל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי כְּשֶׁנּוֹטֵל הַלּוּלָב: ז (ל) בֵּית יָד. כְּגוֹן שֶׁכָּל הַלּוּלָב חוּץ מִיָּדוֹ, וְאוֹחֵז בְּבֵית יָד הַבּוֹלֵט הַנַּעֲשֶׂה מִן הַסּוּדָר, לֹא הָוֵי חֲצִיצָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין אוֹחֵז הַלּוּלָב בְּיָדוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד)]. וְדַעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) הוּא דְּבֵית יָד הוּא לְנָאוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַף שֶׁאוֹחֵז לְהַלּוּלָב בְּיָדוֹ גַּם כֵּן דֶּרֶךְ בֵּית יָד, שַׁפִּיר דָּמֵי וְלֹא הָוֵי חֲצִיצָה, אִם לֹא שֶׁנַּעֲשָׂה בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ מְהֻדָּר, וְכֵן הִסְכִּים בַּדְּרִישָׁה (סק״א) דְּתָלוּי בְּאֹפֶן עֲשִׂיָּתוֹ עַיֵּן שָׁם: (לא) בִּכְלִי וּנְטָלוֹ וְכוּ׳. וַאֲפִלּוּ הוּא שֶׁל כֶּסֶף, דְּלֹא הָוֵי דֶּרֶךְ כָּבוֹד כְּשֶׁאוֹחֲזוֹ בִּכְלִי, וְלֹא שְׁמָהּ לְקִיחָה. וְהִסְכִּימוּ כַּמָּה (לז) אַחֲרוֹנִים דְּבִכְלִי יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּכָל עִנְיָן, בֵּין שֶׁאוֹחֲזוֹ (לח) בְּדָפְנֵי הַכְּלִי, אוֹ מַנִּיחַ יָדָיו (לט) תַּחַת שׁוּלָיו, אוֹ אוֹחֵז בְּבֵית יָד שֶׁל הַכְּלִי: (לב) עָלָיו סוּדָר וְכוּ׳. מִטַּעַם (מ) חֲצִיצָה, וְדַעַת הָרַ״ן (יח. ד״ה לא) מִשּׁוּם דְּלֹא הָוֵי לְקִיחָה תַּמָּה: (לג) אוֹ שֶׁכָּרַךְ סוּדָר. וְהוּא הַדִּין אִם לָבַשׁ בָּתֵּי יָדַיִם עַל יָדָיו, וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר דִּין זֶה בִּלְשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים, מִשּׁוּם דַּעַת (מא) הָרַ״ן (שם) דִּסְבִירָא לֵהּ דְּיָצָא דְּבָטֵל לְגַבֵּי הַיָּד, אֲבָל בְּכָרַךְ סוּדָר עַל הַלּוּלָב גַּם לְדַעַת הָרַ״ן לֹא יָצָא דְּלֹא הָוֵי לְקִיחָה תַּמָּה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז)], וְעַל כֵּן אִם נְטָלוֹ (מב) יַחֲזֹר וְיִטְּלֶנּוּ בְּלֹא בְּרָכָה: (לד) וְנָהֲגוּ וְכוּ׳. וּבְשֵׁם הָאֲרִ״י כָּתְבוּ (מג) שֶׁיְּבָרֵךְ תְּחִלָּה בַּסֻּכָּה עַל הַלּוּלָב וְאַחַר כָּךְ יַעֲשֶׂה שְׁאָר הַנִּעְנוּעִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת: (לה) לְהָסִיר וְכוּ׳. הַיְנוּ שֶׁיְּקַפְּלֵם אֲחוֹרֵי אֶצְבָּעוֹ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיַּחֲלֹץ הַתְּפִלִּין לְגַמְרֵי קֹדֶם נְטִילַת לוּלָב [מִמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז)]: (לו) אֲבָל מִדִּינָא אֵין לָחֹשׁ וְכוּ׳. וְכַמָּה אַחֲרוֹנִים (מד) כָּתְבוּ דְּאַף מִדִּינָא יֵשׁ הַקְפָּדָה עַל זֶה מִשּׁוּם חֲצִיצָה אַף שֶׁאֵין כָּל הַיָּד מְכֻסָּה בָּהֶן, (מה) וְעַל כֵּן אִם נָטַל בְּעוֹד שֶׁלֹּא הֵסִיר הַתְּפִלִּין מִן יָדָיו, אוֹ הַטַּבָּעוֹת, יַחֲזֹר וְיִטְּלֶנּוּ בְּלֹא בְּרָכָה: ח (לז) בְּשָׁעָה שֶׁמְּבָרֵךְ. אֲפִלּוּ נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַהַלֵּל (מו) מְנַעְנֵעַ לְכָל הָרוּחוֹת, וְאַף עַל פִּי שֶׁיַּחֲזֹר וְיִטְּלֶנּוּ בִּשְׁעַת הַהַלֵּל. (מז) וִיחַלֵּק הַנִּעְנוּעִים בְּהוֹדוּ לַה׳ כִּי טוֹב קְצָת וּקְצָת בְּכִי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְכֵן בְּאָנָּא, (מח) וְלֹא יְנַעְנֵעַ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר הַשֵּׁם, וְאִם כֵּן בְּהוֹדוּ יַעֲשֶׂה בְּכָל תֵּבָה נִעְנוּעַ אַחַת, וּבְאָנָּא בְּכָל תֵּבָה שְׁתֵּי נִעְנוּעִים. וּבְכָל הַנִּעְנוּעִים יָבִיא סוֹף הַלּוּלָב נֶגֶד הֶחָזֶה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט) בְּשֵׁם כְּתָבִים (שער הכוונות דרושי חג הסוכות, הקדמה)]. וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כד) הֵבִיא בְּשֵׁם מַהֲרִי״ל (סדר תפילות חג הסוכות) שֶׁהָיָה נִשְׁאָר עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ וּפָנָיו לַמִּזְרָח בְּכָל הַנִּעְנוּעִים, רַק הִפֵּךְ יָדָיו נֶגֶד הָרוּחוֹת, (מט) וְנֶגֶד מַעֲרָב הֵרִים אֶת הַלּוּלָב עַל כְּתֵפוֹ מֵאֲחוֹרָיו. וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (ס״ט) שֶׁכָּתַב וּמַטִּין רֹאשׁ הַלּוּלָב לְכָל צַד שֶׁמְּנַעְנֵעַ, מַשְׁמַע דְּהוּא עוֹמֵד עַל עָמְדוֹ [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס״ק יג)]: (לח) וְכֵן יְנַעְנֵעַ בְּהוֹדוּ לַה׳ וְכוּ׳. דִּכְתִיב (דה״י א׳ טז לג) (נ) ׳אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר׳ [רְצוֹנוֹ לוֹמַר: בַּעֲצֵי הַיָּעַר] וּכְתִיב בָּתְרֵהּ (שם לד) ׳הוֹדוּ לַה׳׳ וְכוּ׳ וּכְתִיב בָּתְרֵהּ (שם לה) ׳וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ׳, וְעַל כֵּן מְנַעְנְעִים גַּם בְּ׳אָנָּא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָא׳: (לט) פַּעַם אַחַת. עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה והתוספות) שֶׁדַּעְתּוֹ כְּהָרַ״ן (יח: ד״ה בהודו) שֶׁאֵין מְנַעְנְעִים אֶלָּא בְּהוֹדוּ הָרִאשׁוֹן שֶׁאוֹמְרִים, אֲבָל לֹא בְּהוֹדוּ שֶׁאוֹמְרִין הַקָּהָל אַחַר שֶׁאָמַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל אוֹ יֹאמְרוּ נָא וְגוֹ׳, אֲבָל הָרַמָ״א כָּתַב וּמְנַעְנְעִים בְּכָל הוֹדוּ שֶׁיֹּאמְרוּ וּכְדַעַת הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ כו) וְכֵן הוּא מִנְהָגֵנוּ [דַּרְכֵי משֶׁה (אות ו)]: (מ) וּמְנַעְנְעִים בְּכָל הוֹדוּ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר הַקָּהָל, אֲבָל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֵינוֹ מְנַעְנֵעַ אֶלָּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לד) פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יג): ו (לה) לְשׁוֹן רַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ח ח״ד): (לו) בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק כה). דִּבְדִיעֲבַד בְּוַדַּאי יָצָא וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמָ״א לְעִנְיַן סֻכָּה בְּסִימָן תרמ״א עַיֵּן שָׁם: ז (לז) עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כא) וּבְחֶמֶד משֶׁה (סק״ד) וּבְבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק כז) וּדְלֹא כְּטַ״ז (סק״ו): (לח) מִשּׁוּם חֲצִיצָה. וּלְפִי דַּעַת הָרַ״ן (יח. ד״ה לא) מִשּׁוּם דְּלֹא הָוֵי לְקִיחָה תַּמָּה: (לט) דְּהָוֵי לְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן: (מ) דְּמִסְתָּמָא אֵינוֹ לְנָאוֹתוֹ אִם לֹא הֵיכִי דְּיָדְעִינַן שֶׁהוּא לְנָאוֹתוֹ: (מא) וְכֵן הוּא דַּעַת רַשִׁ״י בְּדַף מ״ב עַמּוּד א׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דֶּרֶךְ כָּבוֹד עַיֵּן שָׁם: (מב) חַיֵּי אָדָם (כלל קמח סעי׳ י): (מג) אֶפְשָׁר שֶׁטַּעֲמוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַשְׁהוֹת הַמִּצְוָה שֶׁמִּיָּד שֶׁקָּם מִן שְׁנָתוֹ בַּסֻּכָּה תֵּכֶף יְקַיֵּם מִצְוַת נְטִילַת לוּלָב, וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא עַל פִּי סוֹד: (מד) הַבַּ״ח (ס״ז) וְהַטַּ״ז (סק״ז) וְהַגְּרָ״א [וְאַף שֶׁהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח) יִשֵּׁב דַּעַת הָאֲגֻדָּה (פסחים סי׳ נה) דִּסְבִירָא לֵהּ בָּזֶה דְּבָטֵל לְגַבֵּי הַיָּד הוּא רַק אִם נִסְבֹּר כְּדַעַת הָרַ״ן אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁהָעְתִּיק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִקֹּדֶם בְּכָרַךְ סוּדָר דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יָצָא לֹא סְבִירָא לֵהּ כְּשִׁיטַת הָרַ״ן], עַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א דְּדֵעָה זוֹ הוּא רַק לְדַעַת הָרַ״ן: (מה) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יט) וְחַיֵּי אָדָם (שם): ח (מו) אַחֲרוֹנִים: (מז) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (מח) כִּי בְּעֵת אֲמִירַת הַשֵּׁם צָרִיךְ לְכַוֵּן וּכְשֶׁיִּטָּרֵד בְּנִעְנוּעַ לֹא יְכַוֵּן: (מט) וְזֶהוּ נֶגֶד הַכְּתָבִים שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁיָּבִיא סוֹף הַלּוּלָב נֶגֶד הֶחָזֶה עַל כֵּן יַעֲשֶׂה כָּל אֶחָד כְּמִנְהָגוֹ [בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק לו)]: (נ) פּוֹסְקִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah